

KASB-HUNAR TA'LIMI

Профессиональное образование
Professional education

Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal
2023-yil, 1-son

Muassislar:

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
Pedagogik innovatsiyalar, professional ta'lim
boshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta
tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti

Bosh muharrir: Z.Y.XUDAYBERDIYEV

Ijrochi direktor: H.SIROJIDDINOV

Tahrir hay'ati:

M.XOLMUXAMEDOV, R.X.JO'RAYEV,
A.Q.JALALOV, A.R.XODJABAYEV,
J.SH.SHOSALIMOV, A.NABIYEV,
A.A.HASANOV, H.SIROJIDDINOV,
K.M.GULYAMOV

Jurnal 2000-yildan nashr etila boshlangan.
O'zbekiston matbuot va axborot agentligida
2007-yil 3-yanvarda qaytadan ro'yxatga olinib,
0109-raqamli guvohnoma berilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar
Mahkamasi huzuridagi Oliy Attestatsiya komissiyasi
tomonidan 2017 yil 29 avgustdagi 241/8 qarori
bilan Pedagogika fanlari bo'yicha dissertatsiyalar
yuzasidan asosiy ilmiy natijalarni chop etishga
tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Manzil: 100095, Toshkent sh., Olmazor tumani
Universitet ko'chasi, 2-uy
Tel.: 90-979-75-89; 94-677-90-32;

E-mail: kasbhunartalimi@mail.ru,
ksbjurnal@inbox.uz.

Nashr uchun mas'ul

H.Sirojiddinov

Sahifalovchi:

I.Sirojiddinov

Tahririyat fikri muallif nuqtai nazariga to'g'ri
kelmasligi mumkin.

Tahririyatga yuborilgan maqolalar tahrir etilmaydi
va egasiga qaytarilmaydi.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Kasb-hunar ta'limi"
jurnalidan olingani izohlanishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 31.01.2023-yil.
Bichimi 60x84 1/8

Bosma tabog'i 10. Adadi 60 nusxa.
Buyurtma "PROFIEDUPRESS" MChJ
bosmaxonasida chop etildi.

Korxona manzili: Toshkent shahri, Sirg'ali tumani,
Yangi Sirg'ali ko'chasi, 18-uy

МУНДАРИЖА

Шойкулов Б. Профессионал таълим – натижалар ва Режалар	3
Eshmirzayev G.Y. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda axborot-texnologik kompetentligini	8
Ro'ziboyeva I. Muhandislik grafikasi fanlariga oid zamonaviy adabiyotlar yaratish metodikasi	11
Raxmanova M.Y. Oliy ta'lim muassasalarida b'ulajak o'qituvchilari- ning o'quv va kognitiv kompetentsiyasini takomillashtirish peda- gogik muammo sifatida	16
Raximqulova M.B. Boshlang'ich ta'limda o'qituvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda xalqaro tadqiqotlar va triz texnologiyasining ahamiyati	23
Nurmanova D.J. Xorij tajribalari asosida sinf jamoasini boshqarish usullar	28

Қодирова Н.М. 6-7 Ёўлажак тарих фани ўқитувчиларининг касбий
тайёргарлигини такомиллаштиришнинг модели..... 32

Raximov X.Y. Tasviriy san'at orkali b'ulajak o'qituvchilarni san'at- atishunoslik asosida kasбий Компетентсиясини ривожлантириш.....	38
Muxitdinova M.L. Badiiy bezash ishlarida amaliy san'atning o'rni	43
Xamidova M.Y. Maktabgacha o'shdaги эшитишида нуқсони бўлган бо- лалар таълимида оила билан ҳамкорлик тадбирларининг ташкил эти- лиши	46
Shukurova H.S. O'qituvchilarning nutqini o'stirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati.....	53
Suyumov J.Yu. Bo'lajak o'qituvchilarning kasбий kompetentligini shakllantirishdа kompyuterimitatsion modellarning ahamiyati.....	57
Mo'minova Z.I. Maktabgacha yoshdagi bolalarda tinglash qobiliyatini shakllantirishning o'ziga xos mezonlari	62

Obidov J.G'. Texnologik determinizm konsepsiyasi va innovatsion
texnologiyalar asosida texnika fanlarini o'qitish metodikasi.....67

Boymirov Sh.T., Pardayeva K.Z., Tursunov Sh.T. O'qituvchilarda fizika tasavvurlarni shakllantirishning nazariy asoslari	73
Eshqobilov E.M. Jismoniy madaniyat ta'lim yo'nalishi talabalarining mustaqil ta'limini to'g'ri tashkil etish hozir va kelajakning zarurati.	78
Hoshimov I.X. Oliy ta'lim muassasalarida o'z-o'zini qadriyatini aniqlash va ilmiy-uslubiy jihatdan kasbga yo'naltirishni qo'llab-quvvatlash bo'yicha metodologik tadqiqotlar	83
Xujamberdiyeva SH.K. Maktabgacha yoshdagi bolalarni badiiy asarlar bilan tanishtirishga doir faoliyatni tashkil etishda tarbiyachi mahorati ..	90
Nurmanov A.T., Karimova Z.O. Лингвокультуралогия как междис- циплинарное научное направление в современном гуманитарном знании	96
Қурбонова З.А. Таълим олувчиларни оилавий Муносабатларга тай- ёрлашнинг педагогик шарт – шароитлари.....	99
Файзиева М. Экспериментал тадқиқотларда психологик ҳимоя ме- ханизми тизимини таҳлили.....	102
ГУЛЯМОВ К.М., ИКРОМОВ М.Х. Олий таълим муассасаларида касбий тайёрлаш жараёнида бўлажак педагог-расомларни бадий- ий-ижодий қобилиятларини ривожлантириш.....	108
Hasanova S.F. "O'quv lug'ati" va "o'quv lug'atchiligi" tushunchalari, ularning umumiy tasniflari	115
Махсудов П.М. Профессионал таълимда ўқитувчининг методик ком- петентлиги масаласи	120
Tadjibaeva G.I. Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachisining bolalar fiziologiyasiga doir bilimlarini rivojlantirishning pedagogik asoslari...	124
Qarshiyeva Z.Sh. Bo'lajak o'qituvchining refleksiv pozitsiyasini rivojlantirish modeli	128
Sharipov Z.M. O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili o'qitish metodikasi..	132
Baratova Y.A. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda umumiy muhim kompetensiyalarni rivojlantirishda oila, mahalla va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligi	136
Hudaynazarov Sh.A. Klasterli yondashuv asosida oliy harbiy ta'lim muassasasi kursantlarning kasбий tayyorgarligini takomillashtirish	140
Mamanabiyeva Sh.Sh. Xorijliklarning chet tilini o'rganishida online platformaning ahamiyati	145

Mamatova Z.X. Zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalar: informatika fanini o'qitishda didatik o'yin texnologiyalaridan foydalanib mashg'ulotlarni tashkillash	150
Begisheva N.R. Pedagogik diagnostika boshlang'ich sinf o'quvchilarini savodxonligini oshirish omilidir	157
Saidova M.J., Boymurodova Z.B. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik savodxonligini rivojlantirish imkoniyatlari	162
Собирова М.Р. Мактабда геометрияни физика билан синхрон ва асинхрон боғлаб ўқитишда мактаблараро олимпиадаларни ташкил этиш	167
Нигматуллина Д.М. Применение инновационных технологий и методов в развитии речи и мышления старших дошкольников.	173
Хасанова С. Замонавий информатика ўқув курсини тузишдаги асосий концептуал ёндашувлар	177
Арипова М.Л. Хорижий тилни o'qitish orqali inson tafakkurini rivojlantirish	183
Sobirov S.T. Badiiy adabiyotlarga illyustratsiyalar ishlashning an'analari (tarbiyaklasteriasosida).....	187
Narbekov N.N. Talabalarni innovatsion muhandislik faoliyatga tayyorlashda faoliyat turlari.....	192
Таджибаева Р.М. Таълим жараёнларида рақамли технологиялардан фойдаланиш.....	197
Султанов Е.К. Аграр соҳаси олий таълим муассасалари ўқитувчиларининг агропедагогик компетенцияси.....	203
Kushakova G. Gender tengligi tushunchasining pedagogik mazmuni .	208
Malikov K.G. Yordamchi to'g'ri burchakli proektsiyalash usulidan foydalanib standart aksonometriya parametrlarini aniqlash	213
Xolmatova F.M. Tasviriy san'atning inson ma'naviyatini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	219
Mamatov D.N. Raqamli texnologiyalar muhitida ta'limda korporativ hamkorlik jarayonlarini pedagogik loyihalashtirish mazmuni va modeli.....	229
Холматова З.А. Таълим тизимида фаолият юритаётган педагог кадрларнинг компетентлигини оширишда педагогик диагностикадан фойдаланиш афзалликлари	230
Санақулов С.И., Бобожонов Д.Ў. Ўқувчиларда “юмшок” кўникмалар (soft skills) шакллантиришнинг замонавий метод ва услублари	234
Rahmonqulova H.S. “Oliy ta'lim tashkilotlarida talabalarning kognitiv mustaqilligini takomillashtirish”	241
Mavlonbek A.D. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishda pirls xalqaro tadqiqot topshiriqlarining ahamiyati	245
Kudratova A.I. Funktsional savodxonlikni shakllantirishda o'qituvchi kasbiy kompetentligi	252
Abdullayev M.D. O'zbekistonda geografiya ta'limi metodikasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar tahlili	259
Сиддиқов И.Б. Бўлажак тарих ўқитувчиларида инфор­мацион-аналитик компетентликни ривожлантиришнинг педагогик-психологик хусусиятлари ва омиллари	264
Кобилова Ш.Х. Инклюзив таълим шароитида ўқувчилар мотивини хавфсиз ҳаётга мувофиқлаштиришнинг педагогик-психологик омиллари.....	269
Nurullayev U.A. Texnika oliy ta'lim muassasalarida muhandislik kompetentsiyalarini rivojlantirishning kontseptual asoslari.....	275
Xalimov M.K., Shokirova Sh.O. Talabalar mustaqil ta'lim faoliyatini­ning tashkiliy masalalari.....	282
Saidova M.J., Qandimova N.R. Boshlang'ich sinf o'quvchisining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda xalqaro baholashning o'rni.....	288
Eronqulova X.X. Oilada va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning ishchanlik malakalarini rivojlantirish yo'llari.....	294
Azamov J.M. O'zbekistonda oliy ta'lim muassasalari boshqaruviga yangicha tamoyillarni joriy qilish zarurati va imkoniyatlari.....	302
Норқулов Х. Д. Миллий кадрлар тарбиясида ўқувчиларни оилага тайёрлашнинг ўзига хос хусусиятлари.....	307

ИНКЛЮЗИВ ТАЪЛИМ ШАРОИТИДА ЎҚУВЧИЛАР МОТИВИНИ ХАВФСИЗ ҲАЁТГА МУВОФИҚЛАШТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАРИ

КОБИЛОВА ШАХНОЗА ХУДАЙШУКУРОВА

Чирчиқ давлат педагогика университети Педагогика факультети Махсус
педагогика кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Ушбу мақолада инклюзив таълим жараёнини ташкил этишда мотивацион омиллардан мақсадли ва самарали фойдаланишнинг имкониятилари, унинг педагогик-психологик механизмалари, ҳамда ўқувчилар ҳаёт хавфсизлиги билан боғлиқ жиҳатлари ёритилган бўлиб, модел таклиф этилган.

Калит сўзлар: мотив, модел, педагогика, инклюзив, имконияти чекланган ўқувчи, психологик, таълим сифати, эҳтиёж, ҳаракат, психологик хусусият ва жараён, мослашиш даражаси, таълимга интеграция, кундалик ҳаётда хавфсиз хатти-ҳаракат, таълим, истиқбол, педагогик жараён, стереотип, ассимиляция.

Аннотация: В данной статье освещаются возможности целенаправленного и эффективного использования мотивационных факторов в организации процесса инклюзивного образования, его педагогико-психологических механизмов, а также аспекты, связанные с безопасностью жизни обучающихся, и предлагается модель.

Ключевые слова: мотив, модель, педагогика, инклюзивность, учащийся с ОВЗ, психологический, качество обучения, потребность, действие, психологические характеристики и процесс, уровень адаптации, интеграция в образование, безопасное поведение в повседневной жизни, воспитание, перспектива, педагогический процесс, стереотип, ассимиляция.

Annotation: This article highlights the possibilities of purposeful and effective use of motivational factors in the organization of the process of inclusive education, its pedagogical and psychological mechanisms, as well as aspects related to the safety of life of students, and proposes a model.

Keywords: motive, model, pedagogy, inclusiveness, student with disabilities, psychological, quality of education, need, action, psychological characteristics and process, level of adaptation, integration into education, safe behavior in everyday life, upbringing, perspective, pedagogical process, stereotype, assimilation.

КИРИШ

Имконияти чекланган бола (ўқувчи) ларнинг хавфсиз ҳаётга тайёргарлигини шакллантиришга ҳисса қўшадиган энг муҳим таркибий қисмлардан бири бу, шахс фаолиятини рағбатлантириш бўлиб, уни ижтимоий – психологик омилларига эътибор қаратиш лозим.

Ижтимоий-психологик омилларни юзага чиқаришда шахс мотиви муҳим рол ўйнайди.

Мотивация лотинча сўздан олинган бўлиб, - ҳаракатга ундаш, инсон ўз эҳтиёжларини фаол равишда қондириш қобилияти, ҳамда хулқ-атворини бошқа-

радиган, унинг йўналишини, ташкилийлигини, фаоллиги ва барқарорлигини белгиловчи физиологик ва психологик динамик жараёндир[18].

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Психологик-педагогик адабиётлар (Л.И.Божович, И.А.Зимняя, А.Н.Леонтьев, Е.П.Ильин, С.Л. Рубинштейн, Е.В. Сидоренко ва бошқалар) таҳлилига кўра мотивация мураккаб ва кўп қиррали категория сифатида кўриб чиқилади, бу унинг моҳиятини, табиатини ва тузилишини тушунишга ёндашувларни турличалиги билан изоҳланади[4,7,10,14,16,18].

Мотивация муаммосининг ривожланиши, биринчи навбатда, инсон фаолияти манбаларини, унинг фаолиятига туртки берувчи кучларини таҳлил қилиш билан боғлиқ. Шу нуқтаи назардан дастлаб мотивация фаолият манбаси ва рағбатлантириш тизими сифатида талқин қилинади.

Мотивация А.Н.Леонтьевнинг концептуал моделида фаолият тузилишида мавжуд бўлган ўзаро боғлиқ компонентлар (эҳтиёж - мотив - мақсад, ҳаракат - операция) тизими сифатида эътироф этилса, С.Г.Рубинштейн нуқтаи назарича мотив шахс ривожланишининг ажралмас қисми бўлиб, дунёга, ўз фаолиятига ҳиссий ва қадрият муносабатини шакллантиришга йўналтирилган эҳтиёжларни юзага чиқаради дейди[17].

Л.И.Божович, И.А.Зимняя ва А.К.Маркова нуқтаи назарича ўқув мотивацияси ўқув фаолиятига киритилган мотивациянинг алоҳида тури сифатида қаралади. Ўқув мотивациясининг рағбатлантирувчи таркибий қисмларидан бири, бу мотивацион муҳитни мураккаб жараёнларини ажралмас кўринишларидан бири сифатида тавсифланади[5,8,21].

ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ

А.Г.Асмолов фикрича, ўқув фаолияти полимерланади ва иерархияни ташкил этувчи мураккаб мотивлар тизими томонидан бошқарилади. Мотивация тизимининг қуйидаги таркибий қисмлари мавжуд[3].

1) Таълим ва когнитив мотивлар (янги билим ва ҳаракат усуллари ишлаб чиқиш ва ўзлаштиришга эътибор бериш);

2) Ижтимоий мотивлар:

а) идеаллар ва ижтимоий қадриятларга эътибор бериш (А.К. Маркова);

б) жамият олдидаги бурч ва жавобгарлик мотиви (М.В. Матюхина);

в) мансублик мотивлари - (инглиз

тилидан аффилиатив - қўшилиш) - бошқа одамлар билан муносабатлар ўрнатиш ёки сақлаб қолиш истаги, улар билан алоқа қилиш ва мулоқот қилиш истаги;

д) жамиятда хавфсиз хулқ-атвор тури мотивлари;

э) ўз-ўзини ривожлантириш ва ўз-ўзини тарбиялаш мотивлари - ўз-ўзини ривожлантириш ва билим ва малакаларни ўзлаштириш усуллари доимий равишда такомиллаштиришга йўналтириш (А.К.Маркова, А.Б.Орлова, Л.Ф.Фридман);

3) ташқи мотивлар:

а) моддий мукофот мотиви;

б) хавфсизлик ва барқарорликка интилиш мотиви;

в) нуфуз ва мақом мотивлар;

д) муваффақиятсизликдан қочиш мотиви.

4) Ички мотивлар. А.К.Маркова, Т.А.Матис, А.Б.Орловлар фикрича, инсон ўзининг хулқ-атвори ва амалга ошираётган фаолиятдан қониқиш олганида вужудга келади:

а) ўз автономияси ёки шахсий сабаб-оқибат мотиви;

б) ўз малакасининг мотиви ва эркин танлаш имконияти.

Л.И.Божович, И.А.Зимняя, А.Н.Леонтьев, Е.П.Ильин, С.Л. Рубинштейн, Е.В.Сидоренко, Х.Хекхаузен мотивларни йўналиши ва мазмунига кўра қуйидагича таснифлайдилар:

- ижтимоий (бурч, масъулият, таълимнинг бутун жамият учун аҳамиятини тушуниш);

- когнитив (кўпроқ билиш истаги, билимдон бўлиш);

- профессионал қиймат (истикболли ва қизиқарли ишни олиш имкониятларини кенгайтириш);

- эстетик (ўрганиш - завқ, одамнинг

яширин қобилиятлари ва истиснодлари очилади);

- коммуникатив (инсоннинг интеллект даражасини ошириш ва янги таълимлар орттириш орқали ижтимоий доирасини кенгайтириш имконияти);

- мақом-позицион (жамиятда ўқитиш ёки ижтимоий фаолият орқали интилиш маъқулланади);

- анъанавий-тарихий (жамиятда пайдо бўлган ва вақт ўтиши билан муштаҳкамланган стереотиплар);

- утилитар-когнитив (қизиқадиган алоҳида мавзунини ўрганиш ва ўз-ўзини тарбиялаш истаги);

- онгсиз мотивлар (қабул қилинган маълумотларнинг маъносини тўлиқ нотўғри тушуниш ва когнитив жараёнга тўлиқ қизиқиш йўқлиги асосида) [5,9,11,20].

ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР

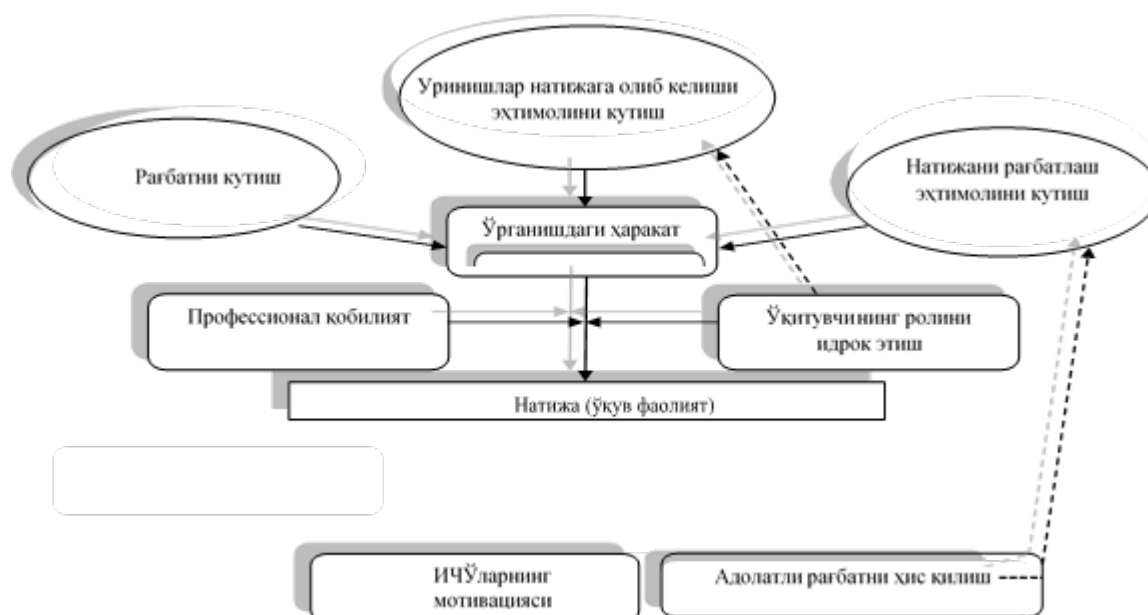
Ушбу мотивларни йўналиши ва мазмунига кўра инклюзив таълим жараёни-

да таҳсил олаётган имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг ҳаёт фаолиятида катта аҳамият тутиб, уларни ижтимоий фаоллигини оширишга хизмат қилади.

Шу нуқтаи назардан инклюзив таълим муҳитида имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар ҳаёт хавфсизлигини мотивацион рағбатлантирувчи фаолиятини ривожлантириш зарурияти мавжуд.

Инклюзив таълимдаги рағбатлантирувчи фаолият - бу имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар хавфсизлигини ва жамиятда ижтимоий мослашувини шакллантиришнинг мақсадли педагогик жараёни ҳисобланади.

Портер-Лоулернинг процессуал мотивлар тоифасига кирувчи хусусиятларидан келиб чиқиб, биз унинг асосий таркибий қисмларига эътибор қаратган ҳолда, имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар учун қўллаш имкониятини таҳлил этамиз.

1-расм. Имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларни процессуал мотивацияси

Мотивациянинг ишлаб чиқилган моделига кўра, у беш компонентни аниқлайди, улар қуйидагиларни ўз ичига олади: имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар томонидан сарфланган саъй-ҳаракатлар, уларнинг идроклари, олинган натижалар, олган билими ва улардан қониқиш даражаси. Шундай қилиб, имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар томонидан қилинган ўқув жараёнидаги саъй-ҳаракатларнинг даражаси, уларнинг рағбат ва бу ҳаракатлар сифати, ҳам миқдори ҳақиқатдан кутилган натижага олиб келишига ишонч даражаси билан белгиланади.

Таъкидлаш лозимки, керакли даражадаги ишлашга эришиш маълум ички мукофотларга олиб келиши мумкин: бу ўзига ишончи, кучли томонлари ва маълум бир соҳадаги малакаси, ўзини ўзи қадрлаши, бажарилган вазифалардан қониқиш ҳисси ҳосил бўлиши мумкин ва лавозимга кўтарилиш, иш ҳақини ошириш, бонуслар ёки раҳбарларнинг розилиги каби ташқи мукофотлар.

Адолат назарияси қоидаларига асосланиб, имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар маълум натижаларга эришганликлари учун оладиган рағбатнинг адолатлилигига, ўзларининг шахсий баҳоларига эга бўлишлари мумкин. Бу ерда қониқиш, имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг натижаси бўлиб, ўзлари учун қанчалик давлат ва жамиятга керак эканлигини ҳис этади.

Инклюзив муҳитда таълим олаётган имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг мотивацияси шунчаки сабаб-оқибат муносабатлари занжирини элементи эмас, балки ўзаро боғлиқ

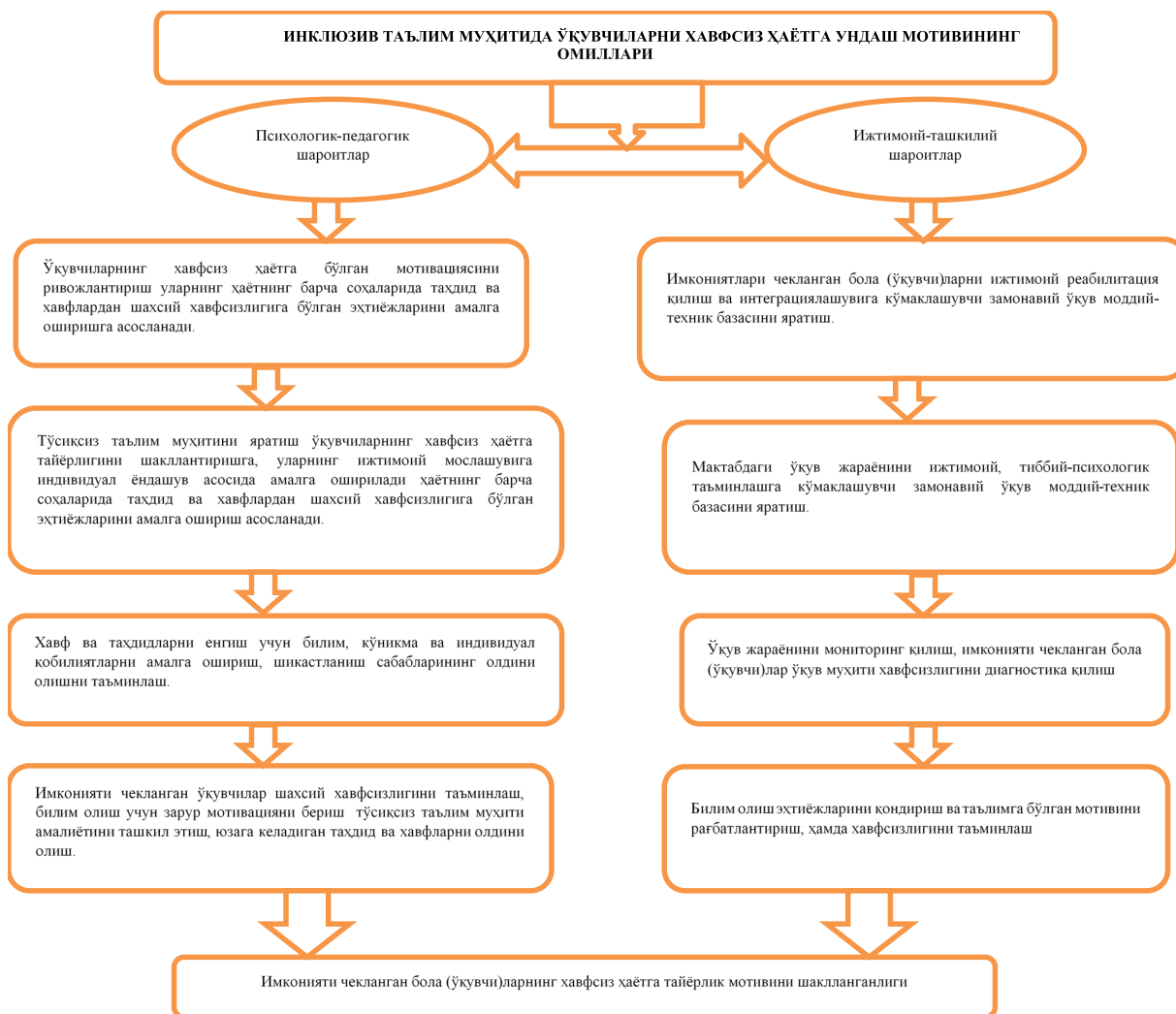
тушунчаларни (қониқиш, мукофот, натижалар, қобилиятлар, ҳаракатлар ва идрок) тизимга бирлаштириш муҳимлигини кўрсаткичидир.

Ушбу шартни амалга ошириш инклюзив муҳитда таълим олаётган имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг эҳтиёжлари ва қизиқишлари, интилишлари ва ҳис-туйғулари, муносабати ва идеаллари, муносабатларида мотивларни шакллантирадиган хавфсиз ҳулқ-атвори улар шахсида ривожлантириш мотивацион ёндашувини тақозо этади.

Инклюзив муҳитда таълим олаётган имконияти чекланган бола (ўқувчи)лар учун мотивациянинг ҳақиқий манбаси - бу шахсий хатти-ҳаракатларни хавфсиз турига мослашувини шакллантиришга ёрдам берадиган ички мотивлардир. Шу сабабли, ўрганиш мотивларига (ички рағбатлантирувчи кучлар) ҳал қилувчи аҳамият берилди, улар инклюзив тайёргарлик жараёнида ўз ривожланишини, бошқалар билан биргаликда ва бошқалар учун ҳаракат қилишни, янги, номаълум нарсаларни билишни ўз ичига олади.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб айтганда, имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг хавфсиз ҳаётга тайёргарлигини шакллантириш учун мақсадли инклюзив фаолиятни шакллантириш тизимида маълумотларни қайта ишлаш ва психологик тартибга солишнинг барча босқичларида ўқув мотивацияси жараёни зарурий шарт ҳисобланиб, мақсад, вазифалар ва уни амалга ошириш учун зарур бўлган натижага эришиш йўлла-

2-расм: Инклюзив таълим муҳитида ўқувчиларни хавфсиз ҳаётга йўналтириш мотиви

рини белгилаб олиш зарур.

Мотивацион омилларни классификациясини замон талаби нуқтаи назаридан мувофиқлаштириш ва амалиётган реализация этишнинг инновацион дастурини яратиш, имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг хавфсиз ҳаётга тайёргарлигини шакллантиришнинг мураккаб ва кўп босқичли жараёнини янада тезлаштириш имкониятини бе-

риб самардорлик мезонини белгилайди. Шунингдек, бу жараён имконияти чекланган бола (ўқувчи)ларнинг жамиятга мослашиш даражаси ва таълимга интеграциясини асоси бўлиб, кундалик ҳаётда хавфсиз ҳатти-ҳаракатларнинг стереотиплари ассимиляциясини юзага чиқаради, ҳамда инклюзив таълим жараёнида хавфли ва фавқулодда вазиятлар, шунингдек, ҳаётнинг бар-

ча соҳаларида юз берадиган таҳдид ва рини мувофиқ ишлашини таъминлай- хавфлардан ҳимояланиш механизмла- ди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'lim muhitini yaratishda pedagogik ta'lim innovatsion klasterining roli / Inklyuziv ta'limning dolzarb masalalari: muammo va ularning yechimlari mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya. Toshkent, 2022, 5-dekabr, 233-235 b.
2. Usarov J.E., Kobilova Sh.X., Boboxonova M. Inklyuziv ta'lim va uning ijtimoiy-pedagogik omillari / Pedagoglar malakasini oshirish tizimiga innovatsion yondashuv: Xalqaro tajribalar va rivojlanish istiqbollari. Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani. Guliston, 2022, 6-7-aprel, 275-277 b.
3. Асмолов, А.Г. Формирование универсальных учебных действий в основной школе: от действия к мысли / А.Г. Асмолов, Г.В. Бурменская, И.А. Володарская и др. // Система заданий: пособие для учителя / под ред. А.Г. Асмолова. – М.: Просвещение, 2010. – 159 с.
4. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. — СПб. [и др.] : Питер, 2008. — 398 с.
5. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. — СПб. [и др.] : Питер, 2008. — 398 с.
6. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. — СПб. [и др.] : Питер, 2008. — 398 с.
7. Зимняя И.А. Педагогическая психология- https://ipk74.ru/upload/iblock/Odd/Odd_5585a08f22073fe6c59fc7a5f5e37.
8. Зимняя И.А. Педагогическая психология- https://ipk74.ru/upload/iblock/Odd/Odd_5585a08f22073fe6c59fc7a5f5e37.
9. Зимняя И.А. Педагогическая психология- https://ipk74.ru/upload/iblock/Odd/Odd_5585a08f22073fe6c59fc7a5f5e37.
10. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. — СПб., 2000; Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. — СПб., 1999.
11. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. — СПб., 2000; Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. — СПб., 1999.
12. Кобилова Ш.Х. Инклюзив таълимда психологик-педагогик фаолият мувофиқлиги ҳамда унинг истиқболлари // European Journal of Interdisciplinary Research and Development. Nov. 2022, Vol. 9, 40–46 b.
13. Кобилова Ш. Инклюзив таълим маконини барқарорлаштириш ҳамда унинг педагогик шарт-шароитларини мувофиқлаштиришнинг муаммо ва ечимлари / Ta'lim, fan va innovatsiya. № 6., 2022. Б. 116-119
14. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. 3-е изд. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1972; Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. — СПб., 1999.
15. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. 3-е изд. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1972; Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. — СПб., 1999.
16. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии в 2-х т. / С.Л. Рубинштейн: — Т. 2. — М.: Педагогика, 1989. — 328 с.
17. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. — СПб., 1999.
18. Свободная энциклопедия Википедия [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>.
19. Сидоренко Е. В. Мотивационный тренинг. — СПб., 2000; Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Т. 1, 2. — М., 1986.
20. Сидоренко Е. В. Мотивационный тренинг. — СПб., 2000; Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Т. 1, 2. — М., 1986.
21. Формирование интереса к учению у школьников / Под ред. А.К. Марковой. — М., 1986. — 217 с.